

Christoffer Pettersson Hernestig
Hållbarhetsstrateg
Christoffer.pettersson-hernestig@trelleborg.se

Kommunstyrelsen

Utvärderingsrapport EU-projektet MAMBA i Trelleborg 2017-2020

1. Bakgrund

EU-projektet MAMBA har pågått mellan 2017 och 2020 i Trelleborgs kommun. Projektet syftar till att öka mobilitet och service på landsbygden i områden som påverkas av en demografisk förändring. MAMBA är finansierat av fonden Interreg Baltic Sea Region. Trelleborgs kommun blev beviljad ungefär 3 miljoner kronor.

Trelleborgs kommun har en åldrandes befolkning och därför godkändes kommunens ansökan om att delta i MAMBA. Att Trelleborgs kommun har en åldrandes befolkning är inget undantag, medellivslängden ökar både nationellt och internationellt. Externfinansieringen har möjliggjort satsning som stärkt mobilitet och service på landsbygden i Trelleborgs kommun.

En åldrande befolkning är utmanande för det offentliga och kräver att offentligheten utvecklar nya tjänster och service för att kunna bibehålla livskvalité på landsbygden, för alla. Att service och kollektivtrafik avvecklas på landsbygden påverkar alla, men speciellt svagare grupper, så som äldre invånare, som varken kan köra bil eller åka kollektivtrafik.

MAMBA i Trelleborgs kommun har stött på en del utmaningar, både organisatoriska och juridiska. Den initiala piloten som Trelleborgs kommun ansökte om att gå med i MAMBA var omöjlig att genomföra, Tänkt pilot ville utveckla en mobilitetstjänst för att transportera äldre invånare på landsbygden till läkarbesök med hjälp av befintliga flöden i kommunen, exempelvis kombinera kommunala mattransporter med persontransporter. Rent juridiskt och upphandlingsmässigt är detta omöjligt. Istället har projektet utvecklat en pilot om social mobilitet för äldre invånare på landsbygden.

MAMBA har utvecklat nya former av mobilitet och service på landsbygden i Trelleborgs kommun, vilka kan vara en del av lösningen på de utmaningar som finns på landsbygden – allt för att underlätta det goda livet och livspusslet på landsbygden.

2. MAMBA-aktiviteter i Trelleborgs kommun

I Trelleborgs kommun har EU-projektet MAMBA pågått sedan sommaren 2017 och nedan presenteras de aktiviteter som har genomförts/pågår i Trelleborgs kommun.

Bussutflykter för äldre invånare på landsbygden

Trelleborgs kommuns pilotprojekt är en satsning om social mobilitet för äldre invånare på landsbygden i Trelleborgs kommun. Piloten riktar in sig på en målgrupp av äldre som inte längre vill/kan köra bil, som tycker att åka kollektivtrafik är knepigt, men som fortfarande är tillräckligt friska för att åka på utflykt.

Pilotens utvecklades till sin nuvarande form efter en rad olika workshops med byrådet och hembygdsföreningar i Trelleborg. Viss datainsamling har gjorts och bearbetats för att få en förståelse över demografiska strukturer i Trelleborgs kommun.

Den sociala mobiliteten är bussutflykter. Äldre invånare är ofta ensamma och isolerade, något mer på landsbygden än inne i tätorterna. Landsbygden innehar smala landsvägar, som inte uppmuntrar till promenad, få eller inga GC-vägar, en kollektivtrafik med sporadiska avgångstider och stundvis långt till offentlig och privat service.

Bussutflykterna är ett samarbete mellan kommunledningsförvaltningen och socialförvaltningens Träffpunkter. I början användes skolbussarna i Trelleborg för att utföra transporter, för att öka bussarnas nyttjandegrad och använda existerande resurser. På grund av Lagen om offentlig upphandling får vi inte använda skolbussarna för denna tjänst, istället beställs resorna av kommunens upphandlade resebyrå och som beställer transporten hos en lokal aktör på landsbygden i Trelleborgs kommun.

Utflykterna marknadsförs på Träffpunkten AKKA och Träffpunkten Gröningen, en deltagare skriver upp sig på en lista och på utsatt tid utförs bussutflykten till angiven destination. Under varje utflykt delas en enkät ut i bussen där data samlas in för dokumentering och resenärer kan i enkäten komma med önskemål om destination för nästkommande utflykter. Tjänsten är således behovsstyrd efter användarnas behov.

Antal medresenärer har varierat över tid. Första bussutflykten hade något färre deltagare, vilket var strategiskt från projektgruppens sida, för att se hur en resa funkade. Senare har det blivit bättre uppslutning. Mellan 15-30 personer har följt med på resorna och om dessa fortsätter kommer förmodligen deltagarantalet att öka.

Satsningen är ett sätt att bryta ensamhet och isolering på landsbygden. I och med bussutflykterna får äldre invånaren en anledning att komma ut ur hemmen, ha något att se fram emot och få en mer meningsfull fritid.

Kostnaderna för utflykterna är relativt billiga, bussutflykterna har kostat mellan 5000 kr och 9500 kr, vilket beror på sträckan som bussen åker. Under 2019

användes skolbussarna och efter bytet till en privat transportör har priset sjunkit och resorna med privat aktör kostar ungefär 4600 kr i snitt.

Kostnad bussturer 2019	
Debitering juni	5 216
Debitering augusti	7 474
Debitering september	7 556
Debitering oktober	7 683
Debitering november	8 452
Debitering november	9 434
Totalt	45 815

Tabell 1 Sammanställd kostnad för bussutflykter med skolbuss under 2019.

Hypotesen är att bussutflykternas långsiktiga resultat är kostnader för vård och omsorg kommer att minska. Förhoppningsvis kan satsningen på social mobilitet minska behovet av andra stödinsatser som påverkas av isolering och ensamhet bland äldre, så som medicinska undersökningar och terapi.

Kontorskafé i Södra Åby

EU-projektet MAMBA har utvecklat en tjänst som möjliggöra för invånare på landsbygden att arbeta hemifrån, fast tillsammans, i lokaler som inte används. Trelleborgs kommun tillsammans med Södra Åbys hembygdsföreningar har samarbetat för att utveckla ett kontorskafé i Södra Åby, en plats där invånare, som har möjlighet att arbeta hemifrån, kan sitta och arbeta i hembygdsföreningens lokaler. Således behöver invånare på landsbygden, som nyttjar tjänsten, inte behöva pendla till sina arbetsplatser och på så sätt underlättar kontorskaféet livspusslet på landsbygden. En invånare på landsbygden kan lämna barn på förskola, arbeta från kontorskaféet, uträtta ärenden i sin närmiljö, fortsätta arbeta och sedan hämta barn för att gå hem, istället för att behöva ta bilen överallt.

Kontorskaféet är öppet varje fredag, mellan kl 08:30 och 16:00. Varje gång lokalerna är öppna kommer mellan 0-15 personer till platsen. Antalet kan i sig te sig lågt, men procentuellt på antal invånare i Södra Åby, är antalet högt. Södra Åby har ungefär 150 invånare som bor i byn.

Tjänsten är lätt att sprida. För att starta ett kontorskafé på landsbygden behövs en lokal, vilket Södra Åbys hembygdsförening står för (lokalerna används inte på dagtid), bord och stolar, kaffekokare och wifi-anslutning. Om denna infrastruktur finns, så finns goda möjligheter att starta ett kontorskafé.

I och med att invånare i Trelleborgs kommun landsbygd inte pendlar till arbetsplatser utanför kommunen, underlättar vi således för grannkommuners problematik med inpendling.

Wifi	269
Personal	7522
Totalt	7791

Tabell 2 Sammanställd månadskostnad för kontorskaféet i Södra Åby.

Långsiktigt resultat är att kontorskaféet är att stärka gemenskapen i Södra Åby, genom att kontorskaféet har öppet och invånare känner till detta, skapas en naturlig mötesplats som invånare kan samlas kring. Ett resultat som kan konstateras är att invånare kommer till platsen, för att de känner till att lokalerna är öppna och att folk är på platsen. Så de besöker kontorskaféet av socialt skäl, inte av behovet att arbeta. Att tillägga är majoriteten av besökarna i lokalerna för att arbeta.

Lådcykeln ”HUGO”

För att marknadsföra de MAMBA-aktiviteter som pågår i kommunen inrättades en lådcykelpool för invånare i Trelleborg stad. MAMBAs aktiviteter är på landsbygden och för att marknadsföra EU-projektet i staden så finns bokningssystem för lådcykeln under projektets flikar på trelleborg.se. I e-tjänsten syns Interreg-loggan och EU-flaggan.

E-tjänst: <https://www.trelleborg.se/sv/bygga-bo-miljo/klimatforandringar-och-miljo/miljoprojekt/mamba/ladcykeln-hugo/>

Lådcykeln kan lånas kostnadsfritt under 11 dagar, detta för att testa på hur en lådcykel funkar i vardagen för låntagare och på så sätt, kanske köpa en egen lådcykel och ställa av bilen.

Man	Kvinna
6	11

Tabell 3 Antal utlån könsuppdelat.

Tjänsten lanserades i september 2019 och lådcykeln har bokats 17 gånger. Ett fåtal har inte kommit och hämtat ut lådcykeln på det angivna datumet.

För att veta om någon köpt en lådcykel efter utlåning behövs en enkätundersökning göras.

Databas över mobilitetsprojekt

En av Trelleborgs kommuns större arbetsuppgifter i EU-projektet MAMBA har varit att utveckla och sammanställa en databas över pågående och avslutade mobilitetsprojekt. Arbetet är i en slutfas och ska nu övertas av någon, en större organisation, som kan förvalta databasen i fem år, vilket är ett krav i ansökan.

Om ingen organisation är villig att förvalta databasen behöver Trelleborgs kommun förvalta databasen ifrån september 2020 till september 2025.

<https://www.mambaproject.eu/database/>

Interaktiv karta för resande i Trelleborgs kommun

En aktiv inom MAMBA i Trelleborg har varit att ta fram en digital plattform till att redovisa olika transportslag i kommunen. Plattformen innehåller interaktiva kartor

där användare kan få information om vilka transportslag som finns i kommunen. När användaren klickar på något av intresse kommer mer information fram.

Plattformen är skapad med geodata och all data har kommunen sedan tidigare. Plattformen är ett nytt sätt att använda kommunala resurser.

<https://gispublic2.trelleborg.se/portal/apps/MapSeries/index.html?appid=8b857809a3ea4818af3d227c699c782e>

3. Resultat

Bussutflykter för äldre

Flertalet passagerare upplever att de har fått en mer meningsfull fritid i och med bussutflykterna. Butiker och offentlig verksamhet har stängt på helger, så även Träffpunkten Gröningen i Anderslöv. Därav kan äldre känna sig understimulerade på helgerna, för att det helt enkelt inte finns något att göra, vilket leder till upplevd ensamhet och isolering. Bussutflykterna är ett sätt att tackla denna problematik om ensamhet och isolering bland äldre på landsbygden. Ett resultat av bussutflykterna är att äldre har börjat prata med varandra och några av passagerarna har börjat träffas utanför utflykterna. Bussutflykterna har således möjliggjort nya vänner på äldre dar. Ett långsiktigt mål med utflykterna är att andra offentliga kostnader ska minska. Projektgruppen i Trelleborgs kommun har som hypotes att om kommunen planerar event för äldre invånare kommer äldre invånare också ha en mer meningsfull fritid, vilket, som konsekvens, tror projektgruppen att kostnader inom vård och omsorg kommer att minska – speciellt minskning för medicinering, terapier och andra vårdinsatser mot ensamhet.

Bussutflykterna är enkla att boka, varje tur är relativt billig, ungefär 4600 kr för ungefär 40 personer.

När väl passagerarna kommer fram till destinationen, blir dessa konsumenter, beroende på var utflykten planeras till. Om utflykten planeras till ett gårdskafé gynnas företaget på gården. Buss utflykterna gynnar lokalt näringsliv på landsbygden.

Genom att en lokal aktör utför transporter för bussutflykterna så gynnas återigen landsbygden. Bussutflykterna bokas via upphandlad resebyrå hos Trelleborgs.

Genom att använda en buss som transportmedel, kan flera andra grupper gynnas, utflykterna behöver inte enbart utföras för äldre invånare, utan även för personer som bor inom LSS och HVB-hem eller barn och ungdomar som behöver transporteras (läs: fritidsaktiviteter så som exempelvis fotbollsträning).

Om kommunen vill använda kommunens egna skolbussar, kan en upphandling göras för att hitta en chaufför som utför busstransporter med kommunens skolbussar. Detta kan vara en lösning för att optimera en resurs som inte används på kvällar och helger.

Kontorskafé i Södra Åby

Kontorskaféet är den aktiviteten som har fått mest uppmärksamhet. Projektgruppen tror att konceptet är enkelt och därför lockas många av dess potential. Att driva ett kontorskafé kräver lite infrastruktur: en lokal, internetuppkoppling (wifi), bord och stolar, kanske en kaffekokare. I Södra Åby finns en samordnare för tjänsten och som ser till att besökare har det bra.

Tjänsten används av 0-15 personer varje gång lokalerna är öppna för intresserade. För varje person som kommer till kontorskaféet är det en mindre person som vanligtvis kör bil till sin arbetsplats. Det vill säga att tjänsten kan vara en lösning på inpendlingsproblematiken i Malmö och i Trelleborg. När invånare i Södra Åby väljer att inte pendla så, utan stannar i byn, så minskar stress över att lösa livspussel på landsbygden. Om en invånare har möjlighet att arbeta hemifrån ökar chansen att vederbörande konsumerar lokalt under dagtid, vilket gynnar det lokala näringslivet.

Lådcykeln "HUGO"

Lådcykeln har blivit bokad 17 gånger sedan september 2019. Ett fåtal av bokningarna; majoriteten har hämtat lådcykeln; ett antal har köpt en egen lådcykel under/efter bokningen.

Ett resultat av lådcykeln är dokumenterat i en artikel från Mobility Week och är historien om den första låntagaren av lådcykeln. Låntagarens dotter sitter i rullstol och familjen är väldigt bilburen. Låntagaren lånad lådcykeln och varje gång dottern skjutsas mellan hem och skola känns det som att, citat, "... åka berg och dalbana.". Hela artikeln går att läsa nedan.

Trelleborg's EUROPEAN MOBILITY WEEK activities inspire one family to shift from car to cargo bicycle

<https://mobilityweek.eu/news/?c=search&uid=1swE84xS>

Att satsa på lådcykel är strategiskt fördelaktigt för en stadsmässig upplevd stadsmiljö. En lådcykel bullrar nästintill ingenting, jämfört med en bil. Lådcyklar tar mindre plats än en bil. Lådcykel kan möjliggöra en bättre folkhälsa. Framförallt har en lådcykel mindre slitagepåverkan än en bil, vägar håller längre och kommunen kan lägga mindre pengar på underhåll av asfalt.

Tjänsten är billig och är bra marknadsföring för kommunen.

Databas över mobilitetsprojekt

Databasen har satt Trelleborgs kommun på kartan över att vara drivande i mobilitetsprojekt. Innovation Skåne är ett aktiebolag ägt av Region Skåne vars verksamhet är att leda innovation i Skåne. Databasen har intresserat Innovation Skåne och ser fram emot den slutliga produkten.

Interaktiv karta för resande i Trelleborgs kommun

Den interaktiva kartan är ett nytt sätt för Trelleborgs kommun att visualisera geografisk data, som kommunen redan äger och förvaltar, men som kommunen

inte använder till fullo. Geografisk data är data med en geografisk punkt, en koordinat. Exempelvis vägar, gator, GC-väg, träd, offentliga byggnader. Den geografiska datan kan sedan visualiseras med hjälp av kartor. I MAMBA har vi använt GIS Story, vilket är en webbaserat tjänst för att skapa interaktiva kartor som går att klicka och där information kan samlas.

Vad som tydligt framgår när geografisk data om mobilitet visualiseras i Trelleborg är att den västra delen av kommunen har goda förbindelser med kollektivtrafik, medan kommunens östra delar saknar kollektivtrafik och alternativ.

Trelleborg saknas dessutom robusta kopplingar till Skurup, vilket även påpekas i Översiktsplan 2028 för landsbygd och småorterna.

I en av kartorna visualiseras GC-väg i Trelleborgs kommun, vilket visar at GC-väg till stor del är centrerade till Trelleborgs kommuns tätorter – Trelleborg stad och Anderslöv.

4. Slutsats

EU-projektet MAMBA har pågått sedan sommaren 2017 i Trelleborgs kommun. Ansökningsprocessen började hösten 2016 och Trelleborgs kommun blev godkända ungefär 3 miljoner kr, där EU-står för 75 % och Trelleborgs kommun för 25 %. Trelleborgs kommun ansökte om att få gå med i MAMBA och lovade att testa och implementera en mobilitetspilot som inte gick att genomföra.

Dessutom har Trelleborgs kommun en ledande roll i MAMBA där kommunen är Work package leader för WP4, vilket har inneburit en stöttande roll för att andra projektpartners ska lyckas implementeras i respektive pilot i andra regioner/kommuner.

MAMBA i Trelleborgs kommun har stött på utmaningar och hinder under hela projekttiden, så väl organisatoriska som juridiska.

Projektet är lyckat då projektet lyckats kringgå utmaningar och hinder längst med projekttiden. Projektet är även lyckat då de aktiviteter som genomförs inte kräver några större resurser, varken i form av timmar/pengar.

Bussutflykter, co-working, lådcykel, interaktiv karta och databas är alla lätta projekt att genomföra. Däremot har det krävts nästintill en heltidstjänst att administrera EU-projektet – skriva rapporter, delta på partnernöten/seminarium, skriva underlag, samordna projektpartners projekt i andra regioner, delta på konferenser, marknadsföra och kommunicera projektet etc.

Projektet är svårförsvarat rent samhällsekonomiskt. Däremot är MAMBAs resultat i Trelleborgs kommuns överlag goda och har satt Trelleborgs kommun på kartan över att vara innovativa, problemlösande och utvecklat nya offentliga tjänster som är lätta att sprida.

Aktiviteterna är lätta att genomföra samt att aktiviteterna gynnar många, inte minst Trelleborgs kommun som symboliskt värde. Bussutflykter gynnar äldre på landsbygden och är en ny offentlig service som går att utveckla. Exempelvis kan skolbussarna fortsätta användas, om kommunen genomföra en upphandling på en

busschaufför, så kan hen utföra bussutflykter med kommunens skolbussar. Som att vi har privata aktörer som använder kommunala kök för att driva lunchrestaurang (Träffpunkterna) och catering (Parken).

5. Fortsatt arbete i Trelleborgs kommun

Genom att Trelleborgs kommun skickade in signerad ”*Partner declaration Version 2.0 of 14 september 2016*” beviljades Trelleborgs kommun som projektpartner i EU-projektet MAMBA och därtill vidtog Trelleborgs kommun motprestationen att resultat från projektet ska fortsätta leva i Trelleborgs kommun fem år efter att projekttiden är slut, enligt vad som står skriver i projektansökan ”*MAMBA_Application Form_ver.7*”.

Därav måste resultat från MAMBA fortleva i Trelleborgs kommun, annars riskerar Trelleborgs kommun att bli återbetalningsskyldig, vid en revision av projektet.

Utvärderingen rekommenderar att en femårsbudget sätts av för fortsatt levnad av MAMBA:s aktiviteter:

att avsätta en budget för bussutflykter på 100 000 kr per år i fem år som kan användas av Trelleborgs kommun för att fortsätta med bussutflykter. Dessa pengar kan användas av alla förvaltningar till bussutflykter, samt

att avsätta 80 000kr för att utveckla co-working konceptet i Södra Åby.

6. MAMBA i media och annat

Officiell hemsida:

<https://www.mambaproject.eu/>

Trelleborgs kommun för mer information:

<http://www.trelleborg.se/sv/bygga-bo-miljo/klimatforandringar-och-miljo/miljoprojekt/mamba/>

Trelleborgs allehanda artiklar:

Innovation och idéutbyte med EU-projekt

<https://www.trelleborgsallehanda.se/trelleborg/innovation-och-ideutbyte-med-eu-projekt/>

Kontorskafé ska bidra till en levandes landsbygd

<https://www.trelleborgsallehanda.se/trelleborg/kontorskafe-ska-bidra-till-en-levande-landsbygd/>

Skolbussar på helgutflykt bryter isolering för äldre

<https://www.trelleborgsallehanda.se/trelleborg/skolbussar-pa-helgutflykt-bryter-isoleringen-for-aldre/>

Trelleborgares bilkörning väcker förvåning

<https://www.trelleborgsallehanda.se/trelleborg/trelleborgares-bilkorning-vacker-forvaning/>

Artiklar om Trelleborgs kommun på MAMBAs hemsida:

Digitalisation rural mobility in the digital age – fifth rural mobility seminar

<https://www.mambaproject.eu/2020/03/26/digitalisation-rural-mobility-in-the-digital-age-fifth-rural-mobility-webinar/>

The 5th rural mobility seminar becomes a webinar

<https://www.mambaproject.eu/2020/03/13/the-5th-rural-mobility-seminar-becomes-a-webinar/>

Seventh and first digital tran national partner meeting hosted by Trelleborg Municipality

<https://www.mambaproject.eu/2020/03/30/seventh-and-first-digital-trans-national-partner-meeting-hosted-by-trelleborg-municipality/>

Digitalisation rural mobility in the digital age – fifth rural mobility webinar

<https://www.mambaproject.eu/2020/03/26/digitalisation-rural-mobility-in-the-digital-age-fifth-rural-mobility-webinar/>

MAMBA nominated for most innovative public solution

<https://www.mambaproject.eu/2020/02/18/mamba-nominated-for-most-innovative-public-solution/>

MAMBA at the rural community centres national associations' conference

<https://www.mambaproject.eu/2020/02/17/mamba-at-the-rural-community-centers-national-associations-conference/>

MAMBA stakeholder event in Trelleborg Municipality

<https://www.mambaproject.eu/2020/02/13/mamba-stakeholder-event-in-trelleborg-municipality/>

School buses used for weekend trips break the isolation among elderly

<https://www.mambaproject.eu/2019/12/04/school-buses-used-for-weekend-trips-break-the-isolation-among-elderly-mamba-project-in-the-news/>

<https://www.mambaproject.eu/2019/09/17/mamba-at-european-mobility-week/>

School buses for does who already graduated

<https://www.mambaproject.eu/2019/09/09/school-buses-for-does-who-already-graduated/>

Combining rural mobility and co-working in Södra Åby

<https://www.mambaproject.eu/2019/07/08/23109/>

Launch event of MAMBA database

<https://www.mambaproject.eu/2019/04/24/launch-event-of-mamba-database/>

Smara workshop in Brussels

<https://www.mambaproject.eu/2019/02/15/smarta-workshop-in-brussels/>

Mobility week:

Trelleborg's EUROPEAN MOBILITY WEEK activities inspire one family to shift from car to cargo bicycle

<https://mobilityweek.eu/news/?c=search&uid=1swE84xS>

Sveriges riksdag:

Rapport Mobilitet på landsbygder – forskningsöversikt och nulägesbeskrivning

<https://data.riksdagen.se/fil/67EA0BC2-303C-4D62-A3CD-A6F5BD174832>

Nordregio:

Videointervju

<https://www.youtube.com/watch?v=mEH5W5inIz4>

Bygdegårdarnas riksförbund:

Bygdegårdarnas Riksförbunds Landsbygdskonferens

<https://bygdegardarna.se/wp-content/uploads/2020/02/program-landsbygdskonferens-14-februari-2020.pdf>

Resilient regions:

Workshop om förarlös godstrafik

http://www.resilientregions.org/wp-content/uploads/2018/11/rr_workshop_forarlos-godstrafik_FINAL.pdf

Film MAMBA i Trelleborg:

Film är på väg... corona har påverkat dess lansering...